

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddelerine uygun olarak, Hazine ve Maliye Bakanlığına iletilmesi ve Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet ŞİMŞEK tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğinin yapılmasını arz ederim. 23/04/2024

Kayihan PALA
Bursa Milletvekili

Geçerli, güvenilir ve karşılaştırmaya açık bir şekilde elde edilecek ulusal istatistikler öngörülebilir, etkili ve uygulanabilir ulusal politikalar geliştirmek için gereklidir. Engelli (yetiyitimi olan birey) vatandaşlara yönelik politikalar; sosyal ve ekonomik politikalar başta olmak üzere genel yaşam koşullarını da doğrudan etkilemektedir.

2024 yılı Nisan ayı itibari ile Türkiye'de engelli (yetiyitimi olan birey) vatandaşlara dair güncel istatistiki bilgi bulunmamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2019 yılından itibaren yayımladığı 'Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni'ni kamuoyu ile paylaşmayı bırakmış hatta önceki dönem bültenlere de erişimi kaldırmıştır.

2024 yılında yetiyitimi olan bireylere ait sayısal verilere gereksinim duyulduğunda kamu kurumları ve bu alanda çalışan araştırmacılar yetiyitimi olan bireylerin il bazında dağılımını tahmin eden "2011 Nüfus ve Konut Araştırması" verilerini kullanmaktadır. Bu araştırma 3 Ekim-31 Aralık 2011 tarihleri arasında, örnekleme yöntemiyle seçilmiş yaklaşık 2,2 milyon haneyle ve tam sayım yöntemiyle kurumsal yerlerde bulunan tüm kişilerle yapılmıştır. 2011 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırması ile Türkiye genelinde hane halklarının yaklaşık %13'ünden bilgi derlenmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, 2011 yılında ülkemizin nüfusu 74 milyon 724 bin iken, 2023 yılı sonunda nüfus 85 milyon 372 bin olarak açıklanmıştır. Geçen 13 yılda ülkemizde sosyo-ekonomik koşullar dramatik bir değişim göstermiş doğal nüfus artışına ek olarak ülkemiz yoğun ve kontrolsüz bir dış göç almıştır.

Yetiyitimi olan bireyler ile ilgili yapılan son araştırmada (2011) raporlamada kullanıldığı şekli ile engellilik; tıbbi yaklaşımdan ziyade fonksiyonlardaki sınırlılıklara (görme, duyma, konuşma, yaşlılarına göre öğrenme/basit dört işlem yapma, hatırlama/dikkatini toplama alanlarıyla hareket gücü) odaklanmaktadır. Araştırma kapsamında bu alanlardan en az birinde çok zorlandığını veya hiç yapamadığını belirten kişiler en az bir engeli olan nüfus kapsamına alınmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün de ortaya koyduğu gibi yetiyitimi olan bireylerin durumu ve yetiyitimi olan bireylerin yaygınlık tahminleri, yetiyitimi olan bireylerin nasıl tanımlandığına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Tarafı olduğumuz 'Yetiyitimi olan Bireylerin Haklarına İlişkin Sözleşme (CRPD- Convention on the Rights of Persons with Disabilities) de yetiyitimi olan birey kavramını gelişen ve değişen bir kavram olarak tanımlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletlere ait birçok organ; yetiyitimi olan bireylere ilişkin istatistiklerin tespitinde bilimsel, temel ve geçerli kavramsal çatıya olan ihtiyaç üzerine 'İşlevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırılması'nı (ICF- International Classification of Functioning, Disability, and Health) ortaya koymuştur. Yetiyitimi olan bireylerin yaşadıkları toplumsal dezavantajları görünür kılan, bazı kısıtlılıkların toplumsal etkenlerden kaynaklı olduğu ya da bu etkenlerden etkilendiğini göstermeye yarayan bu biyo-psiko-sosyal yaklaşım tıbbi ve sosyal model arasında en etkili işlerliği sağlamaktadır.

Ülkemizde, yetiyitimi olan bireyler hakkında yapılan tüm çalışmaların 2011 verilerini referans aldığı göz önüne alındığında; mevcut durumda yetiyitimi olan bireylerin yaşam deneyimleri, ihtiyaçları ve yetiyitimi durumu hakkında oldukça sınırlı ve güncel olmayan veriler üzerinden çalışmalar yürütülmektedir. Bu bağlamda;

1. Birleşmiş Milletler, nüfus konusunda ülkelerarası karşılaştırılabilir istatistikler elde edilmesi amacıyla sonu '0' ile biten yıllara yakın yıllarda ülkelerin "nüfus ve konut sayımı" yapmalarını önermektedir. Buna karşın, 2024 yılında neden halen 2011 Nüfus ve Konut Araştırması verileri kullanılmaktadır?
2. TÜİK tarafından en son yetiyitimi çalışması hangi yıl yapılmıştır?
3. Yetiyitimi olan bireylere dair güncel istatistik verileri ne zaman yayımlanacaktır?